

Zsolt Péter

Az információforrás kiszolgáltatottá tévése

2008-2011

A médiatörvénybe az információbirtokossal szembeni fenyegetettség meglehetősen váratlanul és értelmetlenül került be. Ennek történetét dolgozzuk fel, s felhívjuk arra is a figyelmet, hogy a hatályos szabályozás megváltoztatása ezen a téren elkerülhetetlen.

Talán sokan emlékeznek még 2008-ra, amikor az akkor még Nemzeti Médiahatóság fantázianevű szervezet nyomozói jogköre kiverte a biztosítékot országon belül és kívül. A 2008-as törvényalkotási folyamatot, és a hatalom lassú önkorlátozási hajlandóságát akkor dokumentáltam és [elemeztem](#).

Lényegét tekintve már akkor megpróbáltam részletesen kifejteni miért is rossz az, ha két párt delegáltjai hatóságként adatszolgáltatási kötelezettségre kényszeríthetik az újságírót, és a gondolatmenetben eljutottam egy olyan Magyarország képéhez, ahol az újságírók nejlonzacszkóban a fa alá ássák el informátoraik nevét és címét, és nem merik azokat elektronikusan tárolni, nehogy forrásaik elapadjanak. Jelzem, ezek a források a mindenkori kiszivárogtatók, akiktől többek közt épp az tudható meg, ha az állami gépezetbe korrupció kerül.

Nos, a 2010-es médiatörvényt immár a Fidesz egyedül alkotta. Annyi változott, hogy most a szervezetet Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnak nevezték el, és már csak Fideszesek ülnek benne. Nem világos, hogy ha 2008-ban a többpárti nyomozóhatóság kiverte a biztosítékot, ugyan miből gondolták, hogy az egypárti nem fogja? S ha még az MSZP által benyújtott 2008-as is e téren visszavonult, ugyan miért nem tanultak ebből, és miért fogalmazták meg újra ugyanazokat a passzusokat? (Pláne, ha sejtjük, hogy az ötpárti hajdani tervezetben nagyrészt a Fidesz vitte a prímet, és az SZDSZ meg az MSZP csak sodródott. Ebben az esetben ugyanis az akkori Fidesz szakértők és politikusok már találkozhattak az elvi kritikákkal, melyeket akkor el is fogadtak.)

A fenti állítások bizonyíthatók jogszabály idézetekkel. Viszonylag kevés elegendő is ehhez, de aki át kívánja ugorni őket, könnyen megteheti, mert a dőlőbetűs szedés emeli ki. Az első idézet még az ötpárti médiatörvény javaslatból való.

2009. 110.§ [Forrás ld.:](#)

„(1) A Nemzeti Médiahatóság törvényben meghatározott feladatai ellátásához, a tényállás tisztázása céljából – a Nemzeti Médiahatóság kérésére – bármely személy vagy szervezet köteles a kezelésében levő adatokat, illetve a birtokában levő iratok másolatát olvasható és másolható formában a Nemzeti Médiahatóság

rendelkezésére bocsátani, továbbá adatokat a Nemzeti Médiahatóság által meghatározott, összehasonlításra alkalmas formátumban szolgáltatni, valamint felvilágosítást adni.”

Az ötpárti médiatörvény ugyan a parlament elé került, de elbukott. Merjük remélni, hogy részben e passzus és a vele szembeni társadalmi ellenállás hatására. A következő lépés már a kétharmados erővel rendelkező Fidesz kormány u.n. médiaalkotmány-tervezete. A társadalmi és szakmai ellenállás, mint tudjuk úgy lett kijátszva, hogy nem a kormány terjesztette be a törvényt, ami önmagában sem demokratikus kísérlet. A médiaalkotmány szövege azonban még így szól:

2010. 6.§ [Forrás ld.:](#)

„(2) A médiatartalom-szolgáltató, valamint a vele munkaviszonyban vagy más, munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy jogosult információforrásai titokban tartására a bírósági és hatósági eljárások során is, feltéve, hogy a számára átadott információ közzétételéhez közérdek fűződött.”

Csoda, hogy bár az eljárás módjával kevesen szimpatizáltak a Médiaalkotmányról mégis lehetett úgy vélekedni, hogy az felvilágosult? Bár történetesen azt, hogy még a bíróság előtt is eltitkolhatja az újságíró a forrását, gyanút ébreszthetett volna. De mivel tudva levő, hogy az USA több tagállamában joga van az újságírónak bíróság előtt is titokban tartani a forrását, azt gondolhattuk miért is ne?

Felmerülhet a kérdés, hogy a médiaalkotmány számos haladó tétele csupán bevetés volt-e, mert már eleve nem gondolták komolyan. De ez mindegy is, mert véleményem szerint a demokrácia polgárának nem csak kötelessége komolyan venni választott politikusi törvényalkotását, de amennyiben szakterületéhez tartozik, illik észrevételezni is. Észrevételeztem is [itt az MPK honlapján](#). Sokan mondták, hogy a lényeg az új intézmények létrehozásán, és a hatóságok Fidesz tagokkal való feltöltésén van, maga a médiaalkotmány csak egy gumicsont. A kommunikációs trükkök illetően létében nem hiszek, de az biztos, hogy maga a törvényalkotó sem követte a médiaalkotmányban megfogalmazottakat, mert íme a végsőnek szánt verzió:

2011 január 1-én hatályba lépett médiatörvény 155.§-a [Forrás ld.:](#)

„(2) A Hatóság jogosult a médiaszolgáltatással, sajtótermék kiadásával, illetve műsorterjesztéssel kapcsolatos – akár törvény által védett titkot is magában foglaló – adatot tartalmazó valamennyi eszközt, iratot, dokumentumot megtekinteni, megvizsgálni, azokról másolatot, kivonatot készíteni „.”

Ez a jogszabály azt mutatja, hogy a Médiaalkotmánnyal ellentétes a törvénytörvény, márpedig az alkotmányhoz kell igazítani a szöveget. Ezért vélekedünk úgy erről a kérdéstről, hogy a Fidesznek itt módosítani kell, de természetesen formai elvárásokon kívül tartalmilag is elfogadhatatlan korlátlanabb jogköröket biztosítani

nyomozóhatóságként politikai küldötteknek, mely hatalmat aztán épp a nyilvánosság megfélemlítésére fordíthatnak. Úgy véljük ez a médiatörvény egyik, ha nem a legneuralgikusabb pontja.

Végezetül arról, hogy miért is fontos az újságíró és a társadalom számára, hogy az információforrását megvédhesse. Képzeljük el azt a szituációt, amelyben valaki rossz társaságba keveredik, profi rablók közé, akik ráveszik, hogy az akció idejére álljon őrt. Emberünk később úgy dönt, hogy elmegy egy újságíróhoz, és mindent elmesél. Az újságíró megírja a tettesek nevét is, csak a forrását tartja titokban, és ekkor jön az állam, amelyik szeretné letartóztatni a bűnelkövetőket, de ehhez tanúként szüksége volna az újságíró forrására is.

Az újságíró azonban etikai okokból védeni köteles a forrását, épp úgy, mint ahogy a papok a vallási titok. Az érv a következő: Ha az informátor a rendőrségre akart volna menni, odamegy. Ha viszont a nyilvánossághoz fordult, nyilván jó oka volt rá, pl. fél a tettestárs bosszújától, vagy fél attól, hogy nem tudna vádalkut kötni a rendőrséggel. Igaz, a bűnösöket így nem tudják rács mögé tenni, de a nyilvánosság megtudhatja a nevüket. Lehet azt mondani – és az újságírók ezt állítják –, hogy a nyilvánosság fontosabb, mint az, hogy egy bűnöző rács mögé kerüljön, de aztán soha egyetlen tettestárs ne menjen az újságíróhoz, hiszen ha annak információátadási kötelezettsége van, épp olyan, mintha azonnal a rendőrségre ment volna.

Ezt a kitalált történetet azért írtam le, mert igen valószínű, hogy a médiatörvény alkotói nem ismerik, és nem is gondolkodtak el még a jelentőségén. Ezért szokták azt mondani, hogy a nyilvánosságra más jogszabályokat kell alkalmazni, az egy speciális terület. Voltaképp a nyilvánosság jó működése a korrupció visszaszorításának sokkal biztosabb módja, és hosszabb távon inkább segítik is a rendőrséget, mint hátráltatja.

Láttuk azonban azt is, hogy önmagában a szabad nyilvánosság nem elegendő, hiszen azok a korrupciók, melyek az MSZP kormányzása idején történtek, csak igen soká, elmérgesedett helyzetben derültek ki. A helyzet javítása azonban nem a sajtószabadság megkurtításában, hanem az ügyészség, a bíróság és a rendőrség megerősítésében keresendő.

Mindebből nem az következik, hogy a nyilvánosságot nem kell szabályozni, nem lehet szereplőit büntetni, csupán annyi, hogy pontosan kell tudni azt, hogy merre kell meghúzni a gyeplőt. Azt is tudni kell, hogy mikor válik a gyeplőt kézben tartó valóban legitimmé. Ez utóbbi az, amiben mindazok tévednek, akik azt hiszik, hogy egy politikával összekötött médiahatalom jobb, mint a szétválasztott, mert hogy a politika leváltható, a média nem. Ezt a logikát nyugaton nem is értik, és szerintem hazánk fiataljai sem. Megdöbbenő, és csak egy új médiaháborúhoz vezethet, hogy a Fidesz egyre több direkt szálal próbál húzni sajtófelügyelet és önmaga közé.